

Cumhuriyet Dönemi'nde Sermaye Sınıfı

Alper Duman

Sermaye Sınıfı: Tanım

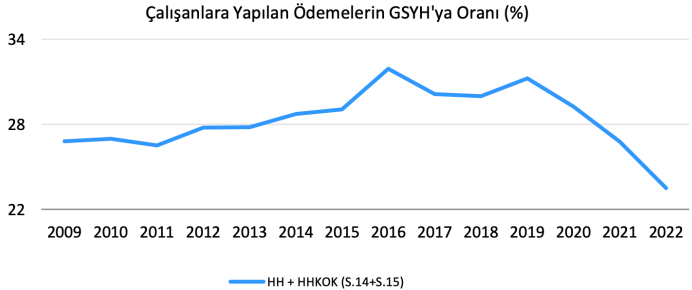
- ▶ Emek gücünü satmak zorunda olmayan ve üretim faktörlerine sahip olanlar
- ▶ Büyük: %1 (Tüsiad, 5'li çete v.s.)
- ▶ Küçük: %5 (Kobi, rantiyer)

Temel İddia

- ▶ Sermaye sınıfı kendi çıkarı için başarılı ülke ve Cumhuriyet için başarısız olmuştur.
- ▶ Devasa bir servet birikiminin olduğu Cumhuriyet dönemi Türkiye ekonomisinde çalışan genelde çalışan başına düşen sermaye miktarının düşük olması ve özelde de biriktirilen sermayenin teknolojik düzeyinin oldukça geri olması tamamen olmasa da büyük ölçüde sermaye sınıfının sorumluluğudur.
- ▶ Sermaye sınıfı temel ve ikinci bölüşüm ilişkilerinde yekpare sınıf bilinci ve çıkarı ile hareket ederken uzun dönem sermaye birikim stratejileri, devlet kapasitesi yaratmak için gerekli maliyete katlanma ve içsel krizlere verilen tepkiler konusunda kendi içinde şiddetli çatışmalar yaşamış ve yaşamaktadır

Başarısızlık Kanıtları 1a

Grafik 3-1: Çalışanlara Yapılan Ödemelerin Gayrisafi Yurt İçi Hasıla'ya Oranı

Başarısızlık Kanıtları 1b

Labor share of gross domestic product (GDP), 2020

The labor share of gross domestic product (GDP) is the total compensation of employees given as a percent of GDP. It provides information about the relative share of output paid as compensation to employees, compared to the share paid to capital.

Table

Map

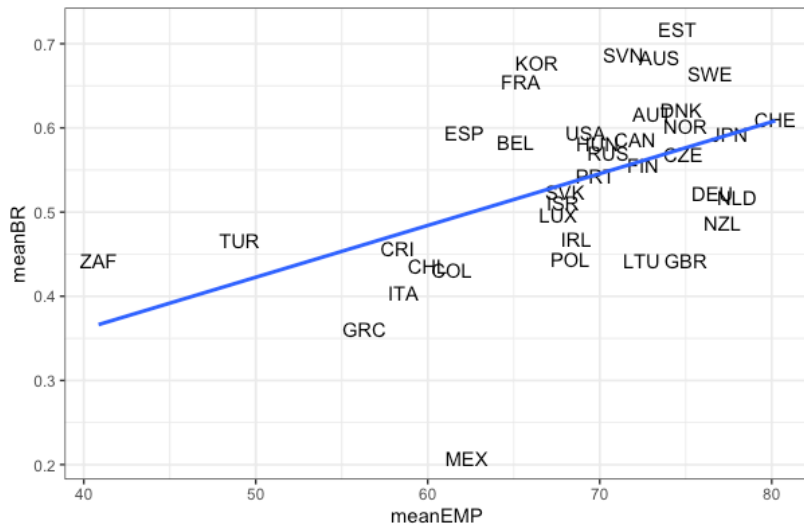
Chart

Show selection only

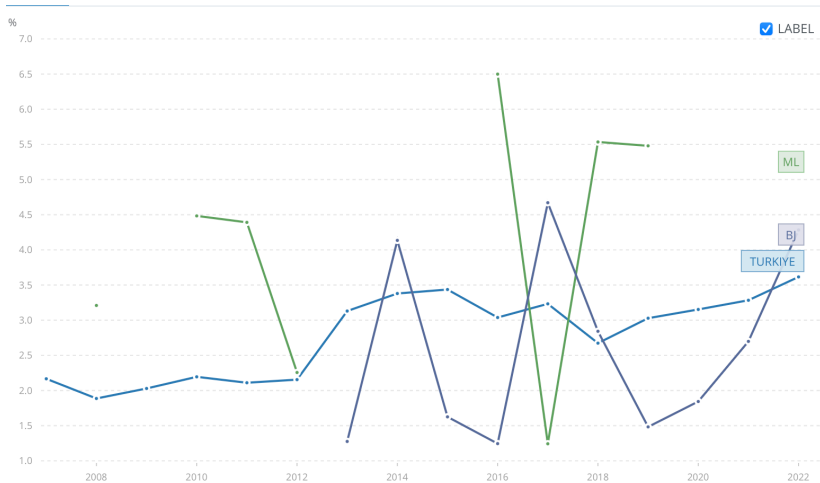
10.4.1 - Labour share of GDP (%) - SL_EMP_GTOTL percent

Country/area ↕	↑ 2020
East Timor	37.4%
Kenya	37.3%
Mali	37.3%
Mongolia	37.2%
Benin	36.6%
Turkey	35.7%

Başarısızlık Kanıtları 2

Başarısızlık Kanıtları 3

Neden Böyle

- ▶ Yapısal: Reel ücretlerin baskılanması ve gelir/servet vergilerinden kaçınılması sermayenin derinleşmesi ve teknolojik atılımın önünü kesmiş, devlet kapasitesini güdük bırakmış, Türkiye ekonomisi dışa bağımlılıkla malul “yaratıcı yıkımın” çok yavaş ve yüzeysel gerçekleştiği ve geleceğe dair çok da ümit vermeyen bir yapıya bürünmüştür.
- ▶ Tarihsel: Servet birikimi her daim sermaye birikiminden öncelikli olmuştur.
- ▶ Konjunktürel: 2. Dünya Savaşı sonrası holding şirketleri etrafında iş grupları halinde örgütlenen büyük sermaye grupları kapitalizmin doğasındaki çatışmaların başka kulvarlara yönelmesini zorunlu kılmıştır. Ticari dağıtım ve finans kanallarına ulaşamayan yeni ya da küçük ölçekli sermaye çatışmayı sürekli siyasete çekmiştir.

Sermaye Birikimi Süreçleri

- ▶ 1920'ler, 1950'ler ve 1980 sonrası: Bayındırlık, altyapı, inşaat (Tarım / Finans)
- ▶ 1930'lar ve 1960-1980 arası: Sanayi ?
- ▶ Gelecek?

Sermaye İçi Çatışma

- ▶ Statik, bölüşüm (varlık ve gelir) parametreleri ve iktisat politikası
- ▶ Dinamik, sermaye birikim rejiminin tasarımı ve öncelikler, uluslararası piyasayla ilişkiler
- ▶ Krizlerde korunma mekanizmaları ve maliyeti üstlenme.

Sermaye İçi Çatışma: 1. Evre

1920-1950 : Gayrimüslimler

Şirket Sahipliği:

	Sayı	Hükümet	AŞ	Türk-İslam	Gayrimüslim
Gıda	75	1	8	8	58
Toprak	17	1	5	3	8
Deri	13	1	1	2	9
Ağaç	24			4	20
Dokuma	73	18	10	9	34
Kırtasiye	51	1		15	35
Kimya	11		4	1	7
Toplam	264	22	28	42	172

Kaynak: Toprak (1982), s. 192.

Sermaye İçi Çatışma: 2. Evre

1950-1980

- ▶ Holdingler
- ▶ Döviz erişim
- ▶ TOBB ve Erbakan

Sermaye İçi Çatışma: 3. Evre

1980-

- ▶ Faiz
- ▶ Özelleştirme / Kamu ihaleleri
- ▶ Uluslararası ticaret teşvik

Sonuç

- ▶ Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun yüzüncü yılı dolarken ne yazık ki sermaye sınıfı bir türlü gerekli olgunluğa ulaşamamış ve kapitalizmin gereklerini yerine getirememiştir
- ▶ Sermaye içi çatışmaların siyaset kurumlarının etkinliğini azaltmasının ötesinde büyük bir kaynak tahsisi sorunu yarattığı da ortadadır. Ne yazık ki sermaye sınıfını disipline edecek bir işçi sınıfı gücü yoktur.